

A photograph of a rural landscape. In the foreground, a herd of black and white cows is grazing in a lush green field. In the background, more cows are visible, and the field extends to a line of trees under a blue sky with scattered white clouds. A small pond with reeds is visible on the right side of the image.

Gemeenten zetten stap naar voren in landelijk gebied

Veel maatschappelijke opgaven komen in steeds veranderende omstandigheden samen in het landelijk gebied. Wij zijn trots op onze samenleving die vanuit de identiteit van lokale gemeenschappen en met oog voor volgende generaties een toekomstbestendig landelijk gebied inricht waar mensen, dieren, bedrijven en natuur goed gedijen. Gemeenten zetten een stap naar voren en willen graag gebiedsgericht blijven dragen aan de opgaven voor natuur, water en klimaat, en daarmee bijdragen aan de benodigde stikstofreductie en sociaaleconomisch perspectief voor het landelijk gebied.

Kijk naar wat wél kan!

Wij kijken daarom naar wat al wél kan op basis van lokale energie en sociaaleconomische drivers. Daarbij staat centraal dat we niet vanaf nul beginnen. Er zijn al veel plannen beschikbaar. Tegelijkertijd zien we nog niet overal actie, waar in een heel aantal gebieden en gemeenten wel energie is om aan de slag te gaan met hun toekomstbestendige landelijk gebied. Wij nemen graag, met rijk, provincie waterschappen als gemeenten een rol in uitvoeringsgerichte samenwerkingen in die gebieden.

Samen vormen gemeenten visie en geven ze richting aan de uitvoering

Gemeenten slaan de handen al ineens. In vele regionale samenwerkingen wordt al langere tijd gewerkt aan het in beeld brengen van de regionale identiteit, voor welke opgaven ze staan en hoe zij de toekomst voor zich zien. Ook worden er al concreet stappen gezet.

Hieronder 3 voorbeelden:

1. In **Regio Foodvalley** is in de lente van 2024 door acht gemeenteraden een *Regionaal Perspectief voor het landelijk gebied* aangenomen. In samenwerking met vele partners is een visie tot stand gekomen die niet alleen schetst wat belangrijk is, maar ook wat nodig is en wie wat kan doen. Hiermee neemt de regio initiatief en zet in op behoud van natuur, stikstofreductie en ondersteuning van de agrarische sector. De ambitie is het landelijk gebied zo in te richten dat toekomstige generaties er gezond kunnen leven en werken. Deze aanpak beperkt zich niet alleen tot de Regio Foodvalley. Er zijn meer voorbeelden te geven van gebieden én gemeenten waar gewerkt wordt aan het perspectief voor het landelijk gebied en waar

- inwoners graag samen aan hun toekomst werken.
2. Een ander voorbeeld betreft de **gemeente Noardeast-Fryslân**. Daar wordt gewerkt aan verschillende gebiedsprocessen, waaronder het herstellen van bodemdaling als gevolg van gaswinning. Hier wordt werk met werk gemaakt en is de identiteit van het gebied centraal gesteld. Als gemeente met hoofdzakelijk agrarisch gebied is ervoor gekozen een robuuste groenblauwe dooradering te realiseren met als doel het vergroten van waterberging, verzilting tegengaan en zoetwaterbeschikbaarheid borgen. Andere kansen en uitdagingen zoals klimaatadaptatie, toekomstbestendige landbouw, waterkwaliteit, biodiversiteit en verkeersveiligheid vinden hier een plek. *Door herinrichting van bestaande brede bermen en overhoeken in gemeentelijk eigendom wordt druk op agrarische gronden verminderd.* Hierdoor wordt nieuwe juridische- en procesmatige kennis ontwikkeld, leren medegemeenten mee én worden andere vormen van samenwerking met bijvoorbeeld provincie, waterschappen, landbouwpartners en natuurorganisaties tot stand gebracht.
 3. In **gemeente De Wolden** wordt gewerkt aan een pilot aardgasvrije wijken in de versnipperde bebouwde omgeving van het landelijk gebied. Hier zien we dat opgaven elkaar niet bijten, maar elkaar kunnen aanvullen. Opgaven in het landelijk gebied vormen in De Wolden een belangrijk schakelpunt om de businesscase rond te krijgen. Hier wordt gebiedskennis samen met een domeinoverstijgende blik ingezet om de *warmtetransitie hand in hand met de aanpak van de huidige mestproblematiek* vorm te geven.

Dit soort regionale initiatieven, waar samenwerking met betrokken partners centraal staat, bieden oplossingen voor de opgave waar we nu voor staan. Gebiedsgericht en integraal werken aan de uitvoering - waar mogelijk gekoppeld aan initiatieven vanuit waterschappen en initiatieven in het kader van de maatregelpakketten die de komende tijd worden uitgevoerd - is kansrijk, kan rekenen op draagvlak en biedt perspectief op stappen voorwaarts als het gaat om de verdere ontwikkeling van het landelijk gebied. Gebiedsgericht handen ineenslaan daar waar energie zit is de crux. Die beweging daadwerkelijk mogelijk maken door de juiste randvoorwaarden te scheppen hoort daarbij.

Gemeenten onderdeel van de oplossing

Vanuit de bestaande en historische context van het landelijk gebied en haar rol dichtbij inwoners, hebben gemeenten een brede blik en maken integrale afwegingen. Een sterk sociaaleconomisch platteland, een toekomstbestendige agrarische sector en behoud/versterking van natuur zijn allemaal onlosmakelijk met elkaar verbonden. Een gemeente verweeft de verschillende functies in het ruimtelijk domein met elkaar. Dit borgen zij in hun ruimtelijke plannen en doen dat in nauwe samenspraak met inwoners. Gemeenten zijn daarmee, samen met provincies en waterschappen, onderdeel van de oplossing om tot handelingsperspectieven te komen voor het landelijk gebied.

Daarnaast doen alle veranderingen een beroep op de sociale cohesie in het landelijk gebied en raakt het volop de taken en bevoegdheden van gemeenten. De ruimtelijke keuzes worden juist concreet bij gemeenten vertaald in besluiten en actie. Het motto van de VNG, unieke lokale gemeenschappen leefbaar houden, sluit daarmee aan bij het rapport 'Elke regio telt'.

Samenwerking nodig voor een effectieve gemeentelijke rol

Gemeenten zetten graag de stap naar voren om gebiedsgericht bij te dragen aan de opgaven voor natuur, water, klimaat en daarmee een positieve impact op de benodigde stikstofreductie. Samenwerking is daarvoor nodig met het rijk, provincies en waterschappen, o.a. als het gaat om:

1. Toekomstperspectief creëren, voor leefbaarheid in het landelijk gebied

Leefbaarheid is meer dan onderzoeken, agenda's en Plannen van Aanpakken. Het gaat om uitvoering in de gebieden zelf en daadwerkelijke actie. De samenleving heeft concreetheid nodig om vertrouwen te herstellen. Benut participatie en initiatief vanuit o.a. de regio om in te zetten op leefbaarheid, gericht op wat nodig is in het gebied vanuit zowel de natuur- en waterdoelen als vanuit sociaaleconomisch oogpunt. Gemeenten zetten graag de stap naar voren in het landelijk gebied.

2. Medeoverheden in staat stellen te komen tot een goede uitvoering

Blijf werken langs de invalshoek van een uitvoeringsgericht gebiedsgerichte aanpak. Laten we ook met elkaar de verbinding blijven organiseren tussen de lokale praktijk van de gemeenten en het rijk. Zorg daarnaast ook voor experimenteerruimte

voor gebieden/regio's waar 'veranderenergie' aanwezig is, zoals voor de genoemde voorbeelden, o.a. Foodvalley. Breng beschikbare financieringsstromen, inclusief potentiële meekoppelkansen, gebiedsgericht in beeld en ondersteun bij het beschikbaar krijgen ervan.

3. Wie doet wat; uitvoeringsplan per gebied

Laten we met elkaar de kaders voor een succesvolle samenwerking opstellen. De Omgevingswet stelt in art. 2.2. "rekening houden met elkaars bevoegdheden". Wij willen dit uitgangspunt graag samen vertalen naar wat het betekent om als één overheid te werken aan een gebiedsgerichte aanpak en initiatiefnemers met concrete plannen in hun kracht te zetten. In het kader van de krapte op de arbeidsmarkt is het hierbij ook nodig samen te werken als het gaat om de beschikbare capaciteit en vernieuwende manieren van samenwerken mogelijk te maken. Wij pleiten voor een *uitvoeringsplan per gebied*.

September 2024

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

augustus 2024